

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställ-
 ning till Ålands landsting med förslag om anta-
 gande av i riket gällande banklag.

Sedan Landstinget genom beslut av den 2 mars 1935 antagit rikets banklag, given den 17 mars 1933, att såsom landskapslag gälla i landskapet Åland, samt Landstingets beslut, i det avseende 12 § i självstyrelselagen vidhandengiver, insänts till republikens President, har Presidenten, efter det Högsta domstolens utlåtande infordrats, funnit, att nämnda beslut berör ärenden, som jämlikt 9 § självstyrelselagen äro förbehållna republikens lagstiftande organ, samt på grund härav den 24 juli 1935 förordnat, att ifrågavarande landstingsbeslut skall förfalla.

Uti Högsta domstolens den 5 juli 1935 avgivna utlåtande framhålles, hurusom bankrörelsen i rikets rättssystem hänföres till de reglementerade näringarna. Jämlikt stadgandet i 8 p. 2 mom. 9 § av självstyrelselagen hör lagstiftningen om idkande av näring till de rättsområden, inom vilka lagstiftningsbehörigheten tillkommer landstinget, med undantag dock av grunderna för rätt att idka näring. I fråga om reglementerad näring torde till grunderna böra hänföras såväl principen, att näring får utverkas endast på grund av utverkat tillstånd, som ock de förutsättningar och villkor, som äro föreskrivna för erhållande av dylikt tillstånd. I enlighet härmed skulle i banklagen till grunderna höra, bland annat, bestämmelsen, att

bankrörelse får bedrivas endast av aktiebolag, samt de stadganden som angå beviljande av tillstånd att grundlägga bank och fastställande av dess bolagsordning, befogenhet för statens myndigheter att övervaka banks verksamhet, avbrytande av bankrörelse och stängande av bank. Landstingsbeslutet berör sålunda grunderna för utövande av bankverksamhet. I banklagen ingå dessutom till avsevärd del civil- process- och kriminalrättsliga stadganden, vilka jämväl enligt nämnda stadgande i självstyrelselagen äro undantagna landstingets lagstiftningsbehörighet. Ytterligare har landstinget överskridit befogenhet därutinnan, att i landstingsbeslutet intagits ett stadgande av innehåll, att särskilda i sagda beslut omnämnda ärenden skulle av landskapsnämnden avgöras först efter det finansministeriet blivit hört, varigenom för finansministeriet, i strid med stadgarna i 10 p. 2 mom. 9 § självstyrelselagen, tillskapats skyldigheter över dess i lag angivna åligganden. På grund av det ovan anförda ställer Högsta domstolen, att Presidenten måtte förordna, att tillräckliga landstingsbeslut skall förfalla.

Enligt Högsta domstolens ovan refererade utlåtande bör landstingets beslutet förfalla av orsaker;

1) att detsamma berör grunderna för rätt att idka näring eller yrke;

2) att i banklagen till avsevärd del ingå stadganden, vilka rör civil-, process- och kriminalrätt; samt

3) att i beslutet intagits ett stadgande av innehåll, att särskilda i sagda beslut omnämnda ärenden skulle av landskapsnämnden avgöras först efter det finansministeriet i desamma blivit hört.

I fråga om begreppet "grunderna för rätt att idka näring eller yrke" kan till dessa grunder enligt landskapsnämndens mening icke hänföras annat än de allmänna legala förutsättningarna för näringsfrihetens utövande, sålunda rent personliga kvalifikationer, såsom exempelvis finländskt medborgarskap, myndig ålder o.s.v. Men däremot kunna icke de för varje särskild näringsutövning i lagstiftningen fastställda villkoren hänföras till grunderna, ty i sådant fall återstode ju så gott som ingenting alls för landskapet att lagstifta om, ehuru enligt självstyrelselagens grundsatser lagstiftningen på näringsrättens område i huvudsak skall utövas av landskapet.

Utan att närmare än skett ingå på utredandet av spörsmålet, vad som med det tämligen vaga begreppet "grunderna för rätt att idka näring eller yrke" exakt skall förstås, får landskapsnämnden fästa landstingets uppmärksamhet vid, att Högsta domstolen uti sitt förenämnda utlåtande ger uttryck åt en alldeles ny uppfattning beträffande innebörden av uttrycket "grunderna för rätt att idka näring eller yrke". Ty ifråga om tidigare av landstinget vidtagen lagstiftning på de reglementerade näringarnas område har Högsta domstolen icke ansett, att till grunderna för utövande av näring eller yrke höra de stadganden, som angå beviljande av tillstånd härtill, ej heller de,

som beröra näringsutövningens övervakande eller beslut om avställe-
 de från rätten att utöva dylik näring m.m. Beträffande den i la-
 pet härintills tillkomna lagstiftningen, som angår vissa här be-
 de näringar av anförda slag, nämligen landskapslagarna av den 11
 11 1924 om bedrivande av värdshusrörelse m.m., av den 15 maj 1924
 rörande försäljning och försling m.m. av eldfarliga vätskor och
 den 30 april 1927 om trafik med motorfordon, hava icke ifrågasatt
 landskapsmyndigheternas befogenhet att på dessa reglementerade
 ringsgebit lagstifta eller att på respektive förvaltningsområden
 öva de uppsiktsbefogenheter och den övriga förvaltning, som nu
 Högsta domstolen i föreliggande lagstiftningsärende förklarar
 samt ankomma å riksmyndighet. Likaså har på en del andra till
 lementerade näringarna hörande förvaltningsområden enahanda be-
 het tillerkänts landskapsstyrelsen, såsom då fråga uppkommit om
 säljning m.m. av explosiva ämnen, om elektrisk kraftöverföring,
 kus, föranstaltande av varieté- och kinematografföreställningar
 flere till anförda kategori hörande näringar. Högsta domstolen
 sålunda i fråga om den del av näringsväsendet, som berör bankvä-
 samhet, intagit en helt annan och diametralt motsatt ståndpunkt,
 i fråga om övriga reglementerade näringar.

Den andra av de orsaker, vilka enligt Högsta domstolens uttäl-
 mening medverkat därhän, att ifrågavarande landskapslag ej kan
 tas träda i kraft, är den omständigheten, att i densamma finnas

tagna en hel del bestämmelser, vilka äro av privaträttslig natur eller måste hänföras till process- och kriminallagstiftningen, Det torde emellertid först och främst böra uppmärksammas, att enligt självstyrelselagen (9 § 8 p.) privaträttsliga bestämmelser, för såvitt de hänföra sig till lagstiftningen om näringarna, uttryckligen äro hänförda till det lagstiftningsområde, som underligger landstingets behörighet. Men härutöver har Högsta domstolen särskilda gånger direkt uttalat, att om i en landskapslag ingå bestämmelser, vilka hänföra sig till riksmyndigheternas uteslutande kompetens och icke i sak skilja sig från rikets motsvarande stadganden samt utgöra nödvändiga beståndsdelar av landskapslagen, denna omständighet icke bör kunna hindra landskapslagens stadfästelse. Ett mycket stort antal, eller så gott som alla, landskapslagar innehålla dylika bestämmelser, varför även i detta avseende en principiell avvikelse från tidigare tillämpad rättspraxis av mycket allvarsam natur föreligger, som, om densamma även i fortsättningen av Högsta domstolen tillämpas, nödvändigtvis kommer att helt utesluta möjligheten av en egen landskapslagstiftning. x)

Såsom den tredje orsaken, varför landskapslagen ej kan tillåtas träda i kraft, framhåller Högsta domstolen, att landstinget genom i lagen införda bestämmelser därom, att innan i vissa ärenden beslut

x) Uti skild bilaga har upptagits särskilda Högsta domstolens utlåtanden och Presidentens härför grundade beslut, som äro egna att belysa anmärkta förhållande.

av landskapsnämnden får träffas, finansministeriet skall i ärendet höras, i strid med 9 § 10 p. självstyrelselagen lagstiftat om myndighets skyldigheter. Emellertid är härvid att märka, att liksom bestämmelserna i förordningen av den 23 november 1923 angående skyldighet för de till central-förvaltningen hörande fackmyndigheter att lämna handräckning åt Ålands landskapsnämnd, en dylik förpliktelse redan åligger finansministeriet i egenskap av enda central fackmyndighet på detta förvaltningsområde. Förenämnda bestämmelser i landskapslagen stöder sig sålunda direkt på rikets lagstiftning inför icke någon som helst ny skyldighet för riksmyndighet, varvid dess upptagande bland de orsaker, som föranlett landskapslagens införande, möjligen kan bero på förbiseende och i övrigt är minskat sakligt, då ju avsikten med bestämmelsens införande var att i närmast möjligaste mån säkerställa landskapsförvaltningen för risken av missvetade och välbetänkta beslut på ifrågavarande förvaltningsområde.

På grund av vad ovan anförts och då landskapsnämnden anser det vara ur principiell synpunkt icke tillrådligt att lag, hänförande till näringsrättens område, komme att i landskapet - såsom i nuvarande liggande fall eljest tvivelsutan måste ske - tillämpas, utan att samma tillkommit i den ordning autonomilagen föreskriver, har riksdagen icke ansett sig kunna underlåta att till landstinget ånyo inlämna ett förslag till landskapslag om antagande av den i riket gällande bestämmelsen. Men för att någon utsikt skall ernås att berörda förslag

kännande såsom landskapslag, har landskapsnämnden från sitt tidigare förslag uteslutit även de bestämmelser om landskapsnämndens rätt att fatta beslut efter finansministeriets hörande, vilka upptagas ut i sistnämnda förslag beträffande särskilda stadganden i 4, 20 §: 1 mom. 22 och 25 §§.

Men därjämte tillåter sig landskapsnämndens föreslå, att landstinget, antingen i samband med lagförslagets översändande eller uti skild skrivelse till rikets President, ville fästa Presidentens uppmärksamhet vid de svårigheter, för att icke säga omöjligheter, som ifråga om utövning av landskapets grundlagsenliga lagstiftningsrätt måste uppstå genom de tvära avvikelser från självstyrelselagens hittills tillämpade principer ifråga om landstingets befogenhet att stifta lag, som i Högsta domstolens förenämnda utlåtande kommit till synes, och att Presidenten ville, om möjligt, foga anstalt där-om, att sådana avsteg från redan hävdvunnen rättspraxis såvitt möjligt må kunna undvikas.

Med hänvisning till det ovan framhållna får landskapsnämnden vörd samt föreslå, att Landstinget ville besluta om antagande av rikets banklag i enlighet med nedanstående förslag:

"På framställning av Ålands landskapsnämnd har Ålands landsting antagit att såsom landskapslag gälla i landskapet Åland rikets

B a n k l a g,

given den 17 mars 1933, dock sålunda

att den i 30 § omförmälda uppgift om bank-
ställning, skall införas även i sådan uti lan-
skapet Åland utkommande tidning, vari till all-
män efterrättelse eller kännedom av landskaps-
dighet utfärdade förfoganden böra publiceras.

Mariehamn den 11 februari 1936.

På landskapsnämndens vägnar:

U t d r a g och referat ur särskilda republi-
kens Presidents beslut samt av Högsta domstolens i
ärenden berörande landskapslagstiftning avgivna ut-
låtanden.

Enligt Presidentens brev av den 10 december 1924 angående den av
landstinget den 14 juli samma år antagna landskapslagen om natur-
skydd, vari Högsta domstolens utlåtande erhållits, har Presidenten
ansett landskapslagen ej böra förfalla, emedan "de i omförmälda
landskapslag ingående bestämmingar, vilka tillhöra straffrättens el-
ler rättegångsväsendets område, äro överensstämmande med motsvarande
stadganden i lagen om naturskydd, given den 23 februari 1923". I
Högsta domstolens utlåtande av den 4 juni 1928 om landstingets den
3 mars samma år fattade beslut att antaga landskapslag, innehållan-
de särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet, uttalas,
bl.a., följande: "I landstingsbeslutet har, likasom förhållandet va-
rit med ett flertal tidigare antagna landskapslagar, upptagits en
del stadganden i ämnen, vilka rätteligen höra till rikslagstiftnin-
gens gebit. När detta har visat sig nödvändigt vidkommande bestäm-
melser av rikslagsnatur, vilka endast genom att intagas i sitt rätta
sammenhang i en lokal lag, kunna komma till tillämpning i landskapet,
giver ett dylikt förfarande principiellt icke skäl till anmärkning.
Vid stiftandet av landskapslag av på sådant sätt blandad natur i

kompetenshänseende, bör dock iakttagas, att det från rikslagstiftningens område hämtade stadgandet icke får i landskapslagen givas annat innehåll i sak än det har i rikslagen, ty i motsatt fall sker intrång i rikets lagstiftningsrätt". I fråga om landstingets beslut den 3 december 1928 angående antagande av kommunallag för landskapen i landskapet framhåller Högsta domstolen i sitt utlåtande den 12 april 1929: "Då landstingsbeslutet i en systematiskt upptäckt lag sammanfört de stadganden, vilka i landskapet komme att gälla gällande kommunalförvaltningen på landet, har det varit nödvändigt i landskapslagen upptaga en del bestämmelser i ämnen, som rätteligen höra till rikslagstiftningens område. Vid kompetensprövningen beträffande särskilda tidigare antagna landskapslagar har ett dylikt förfarande icke givit skäl till anmärkning, när stadgandet rikslagsnatur utgjort integrerande beståndsdelar av den lokala lagen och av denna orsak ansetts böra däri intagas för att komma i sammanhang med övriga i landskapet gällande föreskrifter i ämnet. De i rikslagstiftningens gebit hämtade stadgandena i en landskapslag på sådant sätt blandad natur böra dock i allt överensstämma med den förbörande rikslag, ty avvika dylika bestämmelser, sådana de intragits i den lokala lagen, beträffande innehållet i något avseende från rikslagen, måste landstinget anses hava i denna del vidtagit en självständig lagstiftningsåtgärd och därigenom gjort intrång i rikets lagstiftningsrätt. Bestämmelser av rikslagsnatur ingå, bl.

annat, i 7, 35, 80, 83, 91, 107, 119, 127-130, 135, 138 och 139 §§ av landstingsbeslutet. Enär stadgandena i dessa paragrafer överensstämma med rikslagstiftningen på motsvarande områden och till sitt innehåll organiskt sammanhöra med övriga bestämmelser i landstingsbeslutet, giver alltså enligt Högsta domstolens mening den omständigheten att nu berörda bestämmelser intagits i landstingsbeslutet icke skäl till anmärkning ur kompetenssynpunkt". Och i sistnämnda utlåtande framhålles beträffande stadgande i lag med grundlagshelgd "såsom oeftergivligt villkor" för godkännande av landskapslag av i dylikt hänseende blandat innehåll, "att grundlagsstadgande, som infördes i lokal lag, däri intages oförändrat till såväl innehåll som uttryckssätt". Enahanda uppfattning har Högsta domstolen gjort gällande även i sitt utlåtande av den 18 november 1929 beträffande landstingets beslut av den 6 juli samma år om antagande av landskapslag angående enskilda skogar i landskapet, däri framhålles följande: "Vid sådant förhållande giver landstingets åtgärd att i landskapslagen intaga stadganden av berörda grundläggande art eller alltså på ett område, där lagstiftningsrätten, jämlikt 8 punkten 2 mom. 9 § självstyrelselagen, är förbehållen rikets lagstiftande organ, icke skäl till anmärkning ur behörighetssynpunkt. Detsamma gäller de till utsöknings- och rättegångsväsendets gebit hörande, med motsvarande stadganden i nämnda rikslag sammangående bestämmelserna i 23, 27, 28, 29, 30, 33 och 35 §§ av landstingsbeslutet och i 31 §

av samma beslut, vilken sistnämnda paragraf till sin avfattning
 ra ansluter sig till 14 § i Statsrådets ovanberörda beslut av den
 september 1928. Vid kompetensprövningen beträffande särskilda tids
 antagna landskapslagar har nämligen ett dylikt förfarande vid anta
 gandet av landskapslag vunnit godkännande, när däri ingående stad
 ganden av rikslagsnatur utgjort integrerande beståndsdelar av den
 lokala lagen och av denna orsak ansetts böra i densamma intagas, fi
 att komma i sammanhang med övriga i landskapet gällande föreskrif
 i ämnet". Samma åsikt uttalas jämväl i Högsta domstolens den 21 ma
 1932 till Presidenten avgivna utlåtande angående den av landsting
 den 27 februari samma år antagna landskapslagen om ägovägar med fö
 jande ord: "Landstingsbeslutet innehåller i 2, 3, 19, 20 §§ och 2
 mom. 2 stadganden, vilka hänföra sig till skiftes-, rättegångs-
 utsökningsväsendet. Ehuru lagstiftningsrätten på dessa rättsområ
 enligt 8 punkten 2 mom. 9 § självstyrelselagen, tillhör riket, fö
 anleder den omständigheten att antydda bestämmelser av rikslagsna
 tur intagits i landstingsbeslutet på grund av hävdvunnen praxis,
 (kursiverat av landskapsnämnden,) likväl ej anmärkning i behörighet
 avseende, enär dessa stadganden, vilka till innehållet överenssta
 ma med rikslagstiftningen i ämnet, utgöra integrerande delar av l
 skapslagen och deras upptagande i densamma varit nödigt för erhå
 lande av en i systematiskt hänseende enhetlig landskapslag" ävens
 i utlåtandet av den 16 februari 1933, här nedan citerat, angående

landstingets beslut av den 7 december 1932 om antagande av landskaps lag om ägofredsföreningar. "Landstingsbeslutet innehåller i 9, 11, 12, 15, 16, 20 och 23 §§ stadganden, vilka hänföra sig till rättsgånga- och utsökningsväsendet. Ehuru lagstiftningsrätten på dessa rättsområden, enligt 8 punkten 2 mom. 9 § självstyrelselagen, tillhör riket, föranleder den omständigheten att antydda bestämmelser av rikslagsnatur intagits i landstingsbeslutet på grund av hävdivunnen praxis, (kursiverat av landskapsnämnden), likväl ej anmärkning i behörighetsavseende, enär dessa stadganden, vilka till innehållet överensstämma med rikslagstiftningen i ämnet, utgöra integrerande delar av landstingsbeslutet och deras upptagande i detsamma varit nödigt för erhållande av en i systematiskt avseende enhetlig landskaps lag".